

УДК 330.332

Мазейкіна О. О., аспірант
Східноукраїнський національний
університет ім. Володимира Даля

ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Мазейкіна О. О. Інвестування інноваційних перетворень. Розглянуто систему інвестування інноваційної діяльності підприємства. Запропоновано процедури оцінювання ринку інновацій.

Мазейкина О. . Инвестирование инновационных преобразований. Рассмотрена система инвестирования инновационной деятельности предприятия. Предложены процедуры оценивания рынка инноваций.

Mazeikina O. O. Investing of innovative transformations. The system of investing of innovative activity of enterprise is considered. Procedures of evaluation of market of innovations are offered.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність підприємства спричиняє безперервний потік змін. Адаптація до інновацій, їх проведення вимагають здійснення перетворень інноваційного характеру, як правило, нових для підприємства. Це зумовлює необхідність істотних перетворень в управлінні інноваційною діяльністю. Підприємства, що діють на ринку як самостійні виробники, зацікавлені в розширенні своїх сегментів ринку і отриманні додаткового прибутку. Кожне з них повинне орієнтуватися в складному ринковому механізмі, правильно оцінювати інноваційний і виробничий потенціал в умовах обмеженості економічних ресурсів. Одним з найважливіших чинників економічного зростання, що забезпечує збільшення доходів підприємства, є ефективна інноваційна політика реалізація якої забезпечує збереження і ефективний розвиток виробничого потенціалу. Інвестиції є засобом досягнення багатьох виробничих і комерційних цілей при розширенні, реконструкції, створенні нових конкурентоздатних технологій і продукції. Основною проблемою при цьому є залучення інвестицій в розвиток інноваційних процесів і інноваційної діяльності. Відповідно до цього розробка системи інвестування інноваційних процесів є актуальною та своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З даної проблеми зарубіжними економістами: Р. Брейлі, Ю. Брігхемом, Э. Доланом., П. Друкером, Ф. Котлером., З. Майерсом, З. Росом, Р. Фостером, У. Шарпом, Й. Шумпетером опубліковано ряд робіт, в яких досліджено проблеми управління інноваціями і інвестиціями. У російській та вітчизняній літературі даній проблемі присвячені роботи Авраамовой Е., Балабанова І., Бланка І., Бурнишева Д., Гуркова І., Ідрісова А., Івановой Н., Кабаліной В., Ковальова В., Кондратьева Н., Павлюченко В., Шапиро В., Шеремета В., Амоші О., Ільєнкової С., Череп А., Чумаченко М. та інших авторів, де досліджуються питання розробки, освоєння та впровадження нововведень, а також розвитку інноваційних систем. Проте, деякі питання, що пов'язані з розробкою методів оцінки і вибору показників ефективності інновацій, інноваційного потенціалу, а також моделювання процесів розробки інноваційних програм в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів досліджені недостатньо. Це вимагає теоретичного вивчення і практичного рішення вказаних проблем.

Мета статті полягає в розробці нових форм, підходів та методів інвестування інноваційної діяльності в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів.

Викладення основного матеріалу. Управління інноваціями багато в чому визначається науковими і практичними знаннями про інноваційні процеси, цілі і мотиви інноваційної діяльності, життєві цикли продукції і товарів. Формування організаційних

структур інноваційної діяльності припускає формування і модифікацію зв'язків між їх структурними компонентами і елементами. Інвестування засобів в інноваційну сферу є важливою мірою, необхідною для забезпечення розвитку підприємства, підвищення конкурентоспроможності, збереження старих і завоювання нових ринків збуту проведеної продукції.

Інновації потребують фінансових ресурсів. Кредит надають банки, в результаті відбувається перерозподіл ресурсів. Процентна ставка, по якій відбувається залучення інвестицій в інноваційну діяльність, є ціною, сплаченою за придбання нових засобів виробництва. Отже, інвестування виступає як невід'ємна частина інноваційної діяльності. Завдання залучення інвестицій в інноваційну сферу є сьогодні особливо важливим. Головним стимулом для інвестицій в нові продукти є висока прибутковість вкладень у разі успіху. Якщо підприємство створюється на тривалий час, то воно має займатися інноваційною діяльністю. Новинки дозволяють підприємствам - виробникам бути лідерами на ринку, що дає можливість досягти високих економічних показників. Проте інвестування засобів в інноваційну діяльність ускладнюється різними чинниками і причинами. Серед них: відсутність стійкої правової стабільності при реалізації довгострокових програм і проектів, відсутність інформаційної прозорості, при якій потенційний інвестор не може отримати повні і достовірні дані про проекти, наявність політичних і економічних ризиків.

В умовах, що склалися, конче необхідний комплекс заходів по вдосконаленню системи інвестування інноваційних процесів. З урахуванням особливостей інноваційної діяльності доцільно структурувати ринок інноваційних інвестицій. Ринок інноваційних інвестицій регулює відносини між його учасниками з приводу операції купівлі-продажу об'єктів інновацій. Продуктами або товарами на вказаному ринку є об'єкти інноваційної діяльності. До складових ринку інноваційних інвестицій віднесено ліцензії на право володіння інтелектуальною власністю, пов-хау право на його використання, патенти на наукові винаходи і відкриття, науково - технічні проекти, раціоналізація і винахідництво, нове устаткування, нові технології, нова продукція.

Вивчення кон'юнктури даного ринку повинне здійснюватися по наступних етапах: оцінка і прогнозування макроекономічних показників розвитку ринку інноваційних інвестицій; оцінка і прогнозування інноваційної привабливості галузей, регіонів і підприємств; вибір ефективного виду інвестицій для реалізації інноваційних проектів; обґрунтування інноваційних підходів до управління виробництвом підприємства.

Для потенційних інвесторів важливе вивчення ринкової кон'юнктури ринку інноваційних інвестицій, унаслідок ризиків, що спричиняють за собою зниження доходів, а в деяких випадках, втрату капіталу, що інвестується. Ухвалення рішення про інвестиції є стратегічним, одним з найбільш важливих і складних завдань управління. При цьому у сфері інтересів інвестора виявляються практично всі аспекти економічної діяльності підприємства, починаючи від навколишнього соціально-економічного середовища, показників інфляції, податкових умов, стану і перспектив розвитку ринку, наявності виробничих потужностей, матеріальних ресурсів і закінчуючи стратегією фінансування проекту [1].

Щоб обґрунтовано виділяти інвестиції в інноваційні проекти, необхідно знати основні ознаки і принциповий зміст всього різноманіття інноваційних перетворень. Саме для цього існує їх класифікація за базовими ознаками і іншими характеристиками. Базові ознаки об'єктів класифікації підрозділяються на три групи. У першу групу включені новації (нововведення), в другу - інноваційні процеси, в третю - нововведення. У кожній групі виділені свої підгрупи базових ознак класифікації. Наприклад, новації (нововведення) деталізовані ознаками, що характеризують ступінь новизни, а також інноваційний потенціал.

Типологічні поняття за базовими ознаками інноваційних процесів розкривають їх основні характеристики. Цілі інноваційних процесів, тривалість часу їх проведення і вартість істотно впливають на рішення, пов'язані з організацією цих процесів. Сама по собі

інноваційна діяльність може бути організована як з використанням проектно-програмних методів, так і на конкурсній основі.

Проектний-програмний метод застосовується на етапі інноваційного процесу по технологічному освоєнню масштабного виробництва нової продукції. Він пов'язаний з крупними інвестиціями, наявністю комерційного ризику. Крім технологічних нововведень тут знаходять застосування багато організаційно-економічних новацій. Обґрунтуванню доцільності інвестицій в інноваційні процеси надасть істотну допомогу класифікація базових і інших ознак очікуваних нововведень. Базові ознаки класифікації нововведень доповнюються типологічними поняттями про їх фундаментальну суть, відмітну властивість (простий продукт, складний інноваційний продукт, модифікація продукту, технологічний процес, послуга). Кожне з нововведень може в процесі інноваційної діяльності розроблятися на державному, галузевому, фірмовому і інших рівнях ієрархії суспільного виробництва. Отже, різноманіття нововведень (як і інноваційних процесів) супроводжується різними видами і формами їх розробки і розповсюдження.

Формування механізму інвестування інновацій є найголовнішим завданням діяльності підприємства. Основним джерелом фінансування інновацій в переважній більшості випадків виступають власні засоби підприємств [2]. Як показує практика, понад 80 % підприємств для фінансування інновацій використовують власний прибуток. Другим по значущості джерелом фінансування інновацій є бюджетні кошти, що свідчить про використання форм фінансової підтримки підприємств з боку держави. Регіональні власті також надають допомогу в здійсненні інновацій. Здійснення інноваційної діяльності передбачає формування інвестиційного середовища підприємства. Це дозволяє підприємству визначити наявність джерел фінансування інноваційної діяльності і розробити на цій основі механізм інвестування.

Інвестиційне середовище підприємства - це можливості підприємства фінансувати інноваційну діяльність. Вона повинна включати необхідні джерела фінансування інновацій і нововведень. Інвестиційне середовище, на нашу думку, повинне включати цінності інвестицій підприємства, основними з яких є: прибуток, амортизаційні відрахування, цінні папери, привернуті засоби, зовнішні запозичення. Формування інвестиційного середовища підприємства безпосередньо залежить від його фінансового стану, і перш за все, від об'єму прибутку, зовнішніх запозичень, цільового використання амортизаційних відрахувань.

Слід виділити два методи інвестування інновацій: прямі і непрямі. Прямі методи включають: інвестування за рахунок власних і залучених коштів і кредитування. Непрямі методи включають: лізинг і франчайзинг. Інвестування за рахунок власних засобів здійснюється з прибутку і амортизації.

Прибуток - головна форма чистого доходу підприємства, що виражає вартість додаткового продукту. Після сплати податків у підприємства залишається чистий прибуток, частину якого можна направляти на капітальні вкладення виробничого і соціального характеру. Ця частина прибутку може використовуватися на інвестиції у складі фонду накопичення або іншого фонду аналогічного призначення, що створюється на підприємстві.

Накопичення амортизації на підприємстві відбувається систематично (щомісячно), тоді як основні виробничі засоби не вимагають відшкодування в натуральній формі після кожного циклу виробництва. В результаті формуються вільні грошові кошти амортизаційних відрахувань, які можуть бути направлені на розширене відтворення основного капіталу підприємства. Крім того, щорічно вводяться в експлуатацію нові об'єкти, на які по встановлених нормах нараховується амортизація. Проте такі об'єкти не вимагають відшкодування до закінчення нормативного терміну служби.

Випуск цінних паперів - акцій, облігацій - і їх оборот на фінансовому ринку істотно розширюють можливості залучення тимчасово вільних грошових коштів підприємств для інвестування. Випуск цінних паперів сприяє мобілізації засобів підприємств для здійснення крупних інвестицій, дозволяють пом'якшити наслідки скорочення бюджетного фінансування.

У джерелах фінансування інвестицій різко знизилася частка довгострокових кредитів банків у зв'язку із зростанням ставки банківського відсотка і високим ризиком. Проте у міру підвищення інвестиційної активності і розширення державних гарантій здійснення ефективних інвестиційних проектів ця частка повинна збільшуватися.

Кредит виражає економічні відносини між позичальником і кредитором, що виникають у зв'язку з рухом грошей на умовах поворотності, платності, терміновості і цільового використання. Важливим елементом кредитного регулювання є позиковий відсоток. В даний час інвестори повертають кредит в ті сфери підприємницької діяльності, які дають швидкий ефект, у формі отримання прибутку. Практика показує, що для підприємств, які здатні швидко збільшувати випуск продукції (або платоспроможний попит на продукцію яких достатньо стійкий), залучення кредитів значно вигідніше, ніж інвестування засобів з виплатою частки прибутку. Одним з перспективних напрямів інвестування може стати лізинг. Лізинг є довгостроковою орендою машин, устаткування, транспортних засобів, а також споруд виробничого характеру, тобто форму інвестування.

Світова практика показала, що франчайзинг - один з ефективних способів розвитку бізнесу для фірм, вже маючих успіх і бажаючих розвиватися далі. Франчайзинг - це якнайкраща можливість організувати дуже надійну справу для підприємців. Суть франчайзингу можна стисло сформулювати таким чином: у обмін на переваги вже на ділі перевіреної концепції і методики ведення бізнесу з відомою і поважаною торговою маркою франчайзі ділиться з франчайзором частиною свого прибутку і частиною своєї незалежності.

Франчайзор - фірма, яка ліцензує або продає свою торгову марку, ноу - хау і виробничу систему. Франчайзі - фірма, яка платить франчайзеру первинний внесок і сервісну плату (роялті) за права на бізнес. Переваги франчайзингу очевидні. Для франчайзерів це: швидке розширення бізнесу на нових ринках з мінімізацією власних інвестиційних витрат і трудових ресурсів; звільнення від необхідності оперативного управління; отримання додаткових доходів за рахунок виплат франчайзі. Переваги для франчайзі: готова "ніша", франчайзі купує готовий бізнес, випробований всесторонньо франчайзором; полегшення доступу до кредитних ресурсів, оскільки франчайзор може виступати гарантом по кредитах; торгова марка, фірмовий знак або стиль, наданий франчайзором, а також реклама.

Для забезпечення справедливих франчайзингових взаємин створені Міжнародна Асоціація Франчайзингу і Європейська Асоціація Франчайзингу. Також в багатьох країнах з'явилися національні франчайзингові асоціації. З розвитком франчайзингу в Україні підприємництво в цілому, і особливо малий і середній бізнес отримують могутній позитивний імпульс, що стане фундаментом для створення і впровадження нововведень у всіх сферах економіки.

Висновки. Необхідність і можливість використання різних форм інвестування інноваційних перетворень є важливою передумовою для виробництва кінцевої конкурентоздатної продукції в умовах обмежених ресурсів. Для забезпечення безперервності інноваційного процесу необхідно, в першу чергу, створення механізму розробки і реалізації організаційно-управлінських інновацій у виробничій діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бланк І. А. Стратегия и тактика управления финансами / І. А. Бланк. - Киев: ИТЕМ лтд, АДЕФ - Украина, 1996. - 534 с.
2. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та принципи формування / Г.І. Капінос, О.М. Радюк // Наука й економіка: Наук.-теор. журнал Хмельниць. екон. ун-ту. - 2007. - №2. - С. 130-136.

Ключові слова: підприємство, інновації, інвестиції, франчайзинг.

Ключевые слова: предприятие, инновации, инвестиции, франчайзинг.

Keywords: enterprise, innovations, investments, franchauzing.